

หากงานช่างในวันนี้ไม่มีคนทำ งานช่างอาจสูญหายไปได้ถ้าไร้คนสืบทอดและอนุรักษ์ ในงานวันอนุรักษ์มรดกไทย ที่กรมศิลปากรจัดขึ้นที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครในปีนี้ หากได้เห็นภาพๆ หนึ่งก็อาจทำให้ความคิดเช่นนี้ไม่ถึงกับเปลี่ยนแปลงแต่เปลี่ยนไปแน่ๆ และเพิ่มความมั่นใจได้ว่างานช่างไทยจะไม่สูญสิ้นไปอย่างง่าย ๆ และมีความหวังอยู่อย่างแน่นอน

สาวหน้าใส กับลายรดน้ำ

• เรื่อง/ภาพ สมปอง ดวงใส

ในการสาธิตงานช่างครั้งนี้ กรมศิลปากรเชิญสกุลช่างเมืองเพชรบุรีมาอวดงาน มีทั้งช่างแกะสลัก ช่างปูนปั้น ช่างลายรดน้ำ และทั้งงานช่างลายรดน้ำมีภาพเด็กหญิงตัวเล็กๆ คนหนึ่งนั่งทำงานเขียน 'ทรดาล' ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งของการทำงานเขียนลายรดน้ำ เธอเขียนลายเส้นดอกพุดตานด้วยปากกานเบอร์ศูนย์พิเศษได้อย่างคล่องแคล่ว เห็นแล้วทั้งในความสามารถและชื่นชมเป็นที่ยิ่ง เธอมาจากไหน มาหลังรักขึ้นชอบงานลายเขียนรดน้ำตั้งแต่ในวัยเยาว์เช่นนี้ได้อย่างไร

เกษรทิพย์ ชื่นใจ หรือ 'ปริม' เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ เมืองเพชรบุรี เล่าด้วยน้ำเสียงใสๆ กังวานมั่นใจชัดเจนว่า เธอได้ฝึกเขียนลายรดน้ำมาตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดดอนไก่เตี้ยอายุได้ ๑ ขวบ เริ่มขึ้นต้นด้วยการฝึกเขียนดินสอลงบนกระดาษไขที่เป็นกระดาษปรู๊ตลาย เขียนจนคล่องมือได้ที่มีความชำนาญก็ลงมือจับปากกาเขียนทรดาล

แรกๆ ก็หัดลงพื้นคือระบายสีพื้นของงาน แล้วจึงหัดเขียนลายเส้นด้วยปากกาเป็นขั้นตอนจนครบ เมื่อถามถึงวัสดุอุปกรณ์ในการทำลายรดน้ำมีอะไรบ้าง ช่วยลงมือทำให้อุดตั้งแต่ต้นจนจบ เธอยิ้มรับแล้วจัดให้ตามใจผู้ชม

แล้วปริมก็เริ่มเขียนวงกลมตรงกลางดอกพุดตาน แบ่งกลีบ เขียนเกสร เขียนกลีบด้านนอก มี 5 กลีบ แล้วเขียนแฉกเส้นข้างในเดี่ยวเดี่ยวจริงๆ กับดอกพุดตานดอกนั้นที่เขียนทรดาลด้วยปากกานเบอร์ศูนย์พิเศษ ซึ่งต้องอาศัยสมาธิที่แน่วแน่มือที่นิ่งจึงเกิดได้จากนั้นถมพื้นจนเสร็จ

ในงานการเขียนลายรดน้ำ ส่วนที่เขียนด้วยทรดาลเมื่องานเสร็จจะเป็นสีดำ ส่วนที่เว้นไว้ไม่ลงทรดาลเป็นสีน้ำตาลจะกลายเป็นสีทอง จากนั้นปริมจึงต่อด้วยการนำ 'รัก' มาเช็ดวิธีการที่ทำคือนำลาลีไปชุบรักสีด่างๆ แล้วก็เช็ดไปที่แผ่นงานที่เขียนไว้ให้ทั่ว พอได้ทีแล้วก็นำแผ่นทองคำเปลวมาปิดลงบนชิ้นงานที่ลงรักเช็ดไว้แล้ว และก็ใช้มือลูบไล่เกลี่ยแผ่นทองคำเปลวด้วยความชำนาญ เหมือนทองนั้นอยู่มือจะลูบไล่ไปตรงไหนก็ได้ไม่เสีย

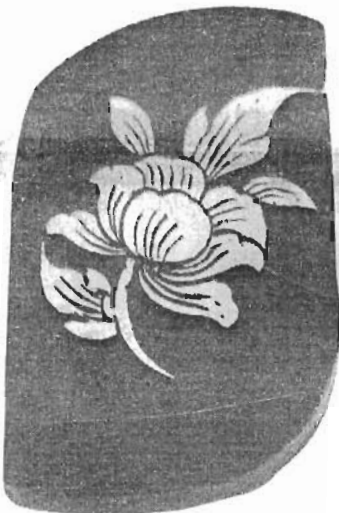
ภาพตอนหนึ่งที่เห็นแผ่นทองติดอยู่เต็มแผ่นงานเรียบร้อย แต่ยังไม่ใช่เป็นลายดอกพุดตานแต่อย่างใด เธอว่าต้องรดน้ำก่อนถึงจะเห็นลายได้ เพราะนี่เป็นงาน 'ลายรดน้ำ' ไม่นำน้ำมารดจะเห็นลายได้อย่างไร แล้วเธอก็นำลาลีชุบน้ำลูบๆ บนแผ่นงาน ทองที่ปิดบนทรดาลค่อยๆ ออกไป เหลือแต่ทองที่ไม่ได้ปิดบนทรดาล ลายดอกพุดตานสีทองจึง



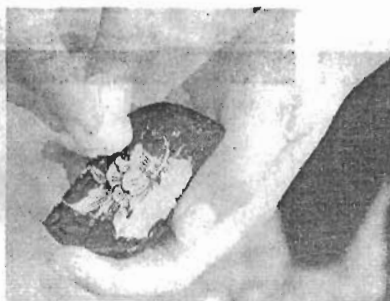
ลายรดน้ำบนหน้าต่าง มีมื่ออาณิทร์ ชื่นใจ สกุลช่างเมืองเพชรบุรี



ปริม - เกษรทิพย์ ชื่นใจ บรรจงเขียน 'หรรดาส' ลายดอกพุดตาน



ผลงานลายรดน้ำที่เธอทำ



'รดน้ำ' ด้วยการนำสาลิชุบน้ำมาขีด หรรดาส จะหลุดเห็นดอกพุดตานสีทอง

การทำงานนี้ด้วยที่สำคัญได้สานงานของพ่อ และเป็นการอนุรักษ์งานช่างของเมืองเพชร เมืองไทยไว้อีกด้วย

คุณพ่อเธอชื่อชานินทร์ ชื่นใจ เขียนลายรดน้ำอยู่ที่บ้านท่าหิน เมืองเพชรบุรีมาหลายปีแล้ว ดำรงชีวิตด้วยการเป็นช่างเขียนลายรดน้ำเขียนบานประตู หน้าต่างโบสถ์ คนเพชรบุรีจะรู้ฝีมือกันดีลายรดน้ำต้องชานินทร์ (นึกว่าวิหุ)

นี่เป็นการเรียนรู้ที่สืบทอดมาเป็นมรดกตกทอดอย่างดี ปริมเป็นลูกสาวคนโตของพ่อ น้องชายก็เขียนได้ เพราะครอบครัวชื่นใจเขียนลายรดน้ำ จึงทำลายรดน้ำได้ทุกชิ้นนับว่า เธอเป็นสายสกุลช่างเมืองเพชรรุ่นเยาว์ ที่ก้าวเข้ามาทำงานเพื่อสานสืบต่อคนรุ่นพ่อรุ่นแม่ด้วยใจรัก ทำให้งานลายรดน้ำยังมีช่างฝีมือที่จะฝากไว้ในพระพุทธศาสนาและสังคมไทย ไม่ใช่สูญหายไปไหน ต้องชื่นชมคุณพ่อที่ประคับประคองสอนให้ราบรื่นซึ่งชื่นชอบรักลายรดน้ำ ส่วนใจเธอและใจเย็นๆจึงเกิดได้

เป็นลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น เป็นคนที่อนุรักษ์มรดกไทยต่อจากคนรุ่นพ่อรุ่นแม่ไว้ได้อย่างดี ใจชื่นมีความหวังขึ้นแล้วใช่ไหมกับสาวหน้าใสช่างลายรดน้ำ ปริม เกสรทิพย์ ชื่นใจ เห็นเธอทำงานเขียนลายรดน้ำแล้วสมดังใจ ชื่นใจดูงานสกุลเธอจริง ๆ

ลูกปลั่งออกมาให้เห็น ดังลายเส้นที่เขียนตั้งแต่แรกอย่างไว้ก็อย่างนั้น

ดูปริมทำง่ายตายไปหมด ถ้าเธอลองจับพู่กันเขียนหรรดาสเป็นลายดอกพุดตานจะเป็นดอกอะไร ไม่กล้าคิด ไม่กล้าลอง เชื่อว่าใจนะแม่ แต่มืออาจจะไม่นิ่ง แล้วก็คงเขียนเส้นคดโค้งไม่คมเด็ดขาดแล้วแต่อย่างปริมได้ทั้งที่ปริมอายุเพียง 13 ปีอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เท่านั้นและคนวัยนี้ที่ละอายของหลายๆ ไม่คิดเกรงกลัวผู้ใหญ่เสียก่อนนั้นหาได้ยากแต่เธอกลับไม่และกลับมาชื่นชอบรักของไทย ความคล่องแคล่วชำนาญเหล่านี้เกิดจาก

การฝึกฝนถามว่าทำไมถึงได้ชอบงานลายรดน้ำซึ่งมันตอนที่ยังยากในการผสมวัสดุในการทำ เช่นการทาลายรดน้ำ ซึ่งต้องนำหรรดาสมาผสมกับดินและน้ำ กวนจนเข้ากันจึงนำมาเขียน ปริมบอกว่าเห็นแม่ตั้งแต่เด็กๆ ชอบรู้อีกชอบไม่ยุ่งยากอะไร เห็นคุณพ่อทำงานลายรดน้ำที่บ้านบ้างก็ดูพ่อก็ทำงานมาเขียนที่บ้านก็เลยชอบซึ่ง

จึงถึงบางอ้อเพราะคุณพ่อค่อยๆ ฝึกไม่ให้ละชั้นทีละตอนจึงไม่รู้สึกยากเย็นแต่อย่างใด งานเขียนลายรดน้ำ ช่วยให้อะไรเย็น-มีสมาธิ ได้ใช้สมองใช้มือให้ชำนาญ ใช้เวลาที่ผ่านมาไปอย่างมีความสุขค่าแถมยังมีรายได้จาก